

A-11/2

AG-5/2

R
Zigler

PETRI ANDREAE
MATTHIOLI
SENENSIS,
MEDICI CAESAREI, ET SER.
PRINCIPIS FERDINANDI
ARCHIDVCIS AVSTRIAE, &c.

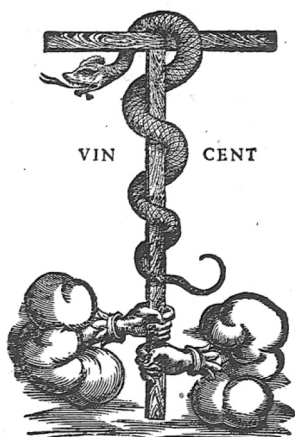
Commentariorum in VI. libros Pedacij Dioscoridis
Anazarbei, de Medica materia,

PARS SECVNDA.

Ab ipso Autore recognita, & locis plus mille aucta.

CONTINENS LIBROS III. IV. V. Et VI.

CVM PRIVILEGIIS.

M D LXXXIII.

Venetijs, Apud Felicem Valgrifium.

MATTHEI

LIBRARI

IN

LIBRARI

LIBRARI

LIBRARI

LIBRARI

LIBRARI

LIBRARI

LIBRARI

LIBRARI

LIBRARI

LIBRARI

LIBRARI

LIBRARI

LIBRARI

LIBRARI

LIBRARI

LIBRARI

LIBRARI

LIBRARI

LIBRARI

PETRI ANDREAE MATTHIOLI MEDICI

Senensis Commentarij.

IN LIB. TERTIVM PEDAACII DIOSCORIDIS

ANAZARBEI, DE MEDICA MATERIA.

Superioribus, charissime Arce, commentariis, tradidimus de aromatibus, unguentis, oleis, arboribus, earum fructibus, & lacrymis: item de animalibus, cerealibus, oleraceis, & herbis acrimonia praeditis. In hoc autem tertio radices, succos, semina, herbas, & quae vernacula, & inter se cognata censentur, quaeque pluribus sciantur remediis, prosequemur.

Agaricis

AGARICVM.

CAP. I.

Agaricum radix ferrugineae similis*, sed facie summa solutior, & rariore, fungosoque tota contextu. Duo eius genera: foemina, quae praefertur, rectis intus uenarum discursibus constat: mas rotundus est, & vndique compactior. Vtrique gustus in initio dulcis, mox ex distributione in amaritudinem transit. † Gignitur in Galatia regione, quae Agaria dicitur. Sunt qui radicem esse plantae affirmant: alij ut fungos nasci in arborum caudicibus, quadam putredine. ‡ Gignitur in Galatia Asiae, & Cilicia* in cedris, sed friabile, & infirmum. Adstringendi, calcificandique naturam habet. Efficax est contra tormina, cruditates, & rupta: prodest itidem contusis, & ab alto deuolutis. Datur duobus obolis in uino mulso febrim non sentientibus: febriculosis uero in aqua mulsae aquae quoque, suspensio, iocineris, renumque uitio laborantibus, dysentericis. Item si urina aegre reddatur, si uulue stranguis uergeat, si pallor membra decoloret, drachma una dari solet: si tabes infestat, ex passo: si lien negotium exhibet, ex aceto mulso: si dissolutio stomachi est, ita ut cibi tenax non sit, manditur, & sine ulla humoris fortitione deuoratur: simili modo acida rustantibus propinatur, sanguinis reiectiones sistit, tribus obolis ex aqua sumptum. Facit ad coxendicium, & articulorum dolores, & comitiales morbos, si cum aceto mulso, pari pondere assumatur: menses ceteris foeminis, quas inflatio uulue uexat, uti liter equali modo datur horrores soluit, datum ante febrim accessiones aluum purgat, drachma vna, aut altera, si cum aqua mulsae bibatur: uenenorum antidotum est denarij instar, cum* diluta portione sumptum: si serpentes ictum uibrarunt, morsumque subfixerunt, tribus obolis ex uino potum, 4 mirre auxiliatur. In summa, internis omnibus uitij conuenit, pro vitibus, & etate datum, nunc ex aqua, nunc ex uino: ijs ex aceto mulso, alijs ex aqua mulsae.

Agaricum fungus est in arboribus nascens. Plura de eo diximus libro primo in laticis arboris historia. Praestantissimum habetur in Tridentinis montibus, ubi sepius proprijs manibus illud diuulsimus, adacta securicula. Ceterum tamen si Plinius lib. 16. cap. 8. omnes glandiferas arbores Agaricum ferre tradat; in Tridentinis tamen syluis, ac etiam in reliquis Italiae locis, quod equidem uiderim, soli tantum latici innascitur. In cedro Agarium gigni, tum in Asiae Galatia, tum in Cilicia scribit Dioscorides, nulla eius mentione facta, quod in laticis ipsa, ac glandiferis (ut Plinius inquit) arboribus provenit. Fuchsius medicus etate nostra celebris in libro de compositione medicamentorum, quem nuper actum excudit, Agaricum ex Sarmatia per Illyriam Venetias afferri tradit, & ex Galatia & Cilicia Alexandriam, & ab Alexandria Venetias. eo fortasse argumento ductus, quod Dioscorides auctor sit Agaricum nasci in Sarmaticae regione, in Galatia Asiae, & Cilicia. Verum iam pridem desijt ex illis locis importari, ut testantur mercatores & pharmacopoei. Equidem consperitum habeo, omne ferè Agaricum, quod Venetis venditur, partim deferri ex Tridentinis montibus in quibus sunt syluae laticis ferre referat, partim ex Vulturensi agro, & alijs finitimis locis, partim ex Norico tractu. Neque certe unquam, dum ego Venetis agerem, intelligere potui, quod Agaricum aliunde conueheretur. Quare adducor, ut patet, Fuchsum virum aliquem eruditissimum, in hoc plane deceptum esse. Agarici nemini Galenus sub quodam radicis genere lib. 6. de simplicium medicamentorum facultate, ubi sic inquit. Agarici radix, hoc est, quae trunco innascitur, primo quidem gustu dulcis, sed paulo post subamara apparet: & acrimonia quandam speciem temporis spatio inducit, leniculaque adstrictionis. est & consistentia laxa. Ex quibus omnibus manifestum est, si quidem quae superioribus commentariis dicta sunt, meminimus, quod medicamentum hoc compositum est ex substantia aerea, & terrea a caliditate extenuata: porro minimum habet subsistantiae aquae. Hac ratione, & cicerendo, & calefaciendo vim habet, & crassitudinem incindiendi, tum infarctus viscerum expurgandi. Proinde regio morbo laborantes sanat, eos vique, qui sic ab infarctu icterici laborant. Iuuat & morbo comitiali cunctos eadem facultate, tum rigores per circuitum recurrentes ex crassis, aut viscosi humoris natos sanat. Iuuat & morbo a bejijis frigore laetentibus, aut compunctis, tum feris in affecta parte inpositum, tum intro in corpus sumptum, pungere crassina nimis cum vino diluto. Est & purgatorium. Et lib. primo de antidotis idem Galenus inquit. Agaricum

a Meum. eo
vò pluviosior
vndi d'aspi
vò singlor.
d'aspi d' d' d' d'
d'aspi non ita
d'aspi superiti
cie, sicuti sil-
phium, nam
tota rara est.
Concluda nò
legit Onib.
b Meum &
Cat. d' d' d'
d'aspi a. super
arborib. Idè
leg. Onib.

c Meum. me-
ta u'p'p'p'p'
vndi d'aspi
vò singlor.
d'aspi non ita
d'aspi superiti
cie, sicuti sil-
phium, nam
tota rara est.
Concluda nò
legit Onib.

Fuch. laphs.

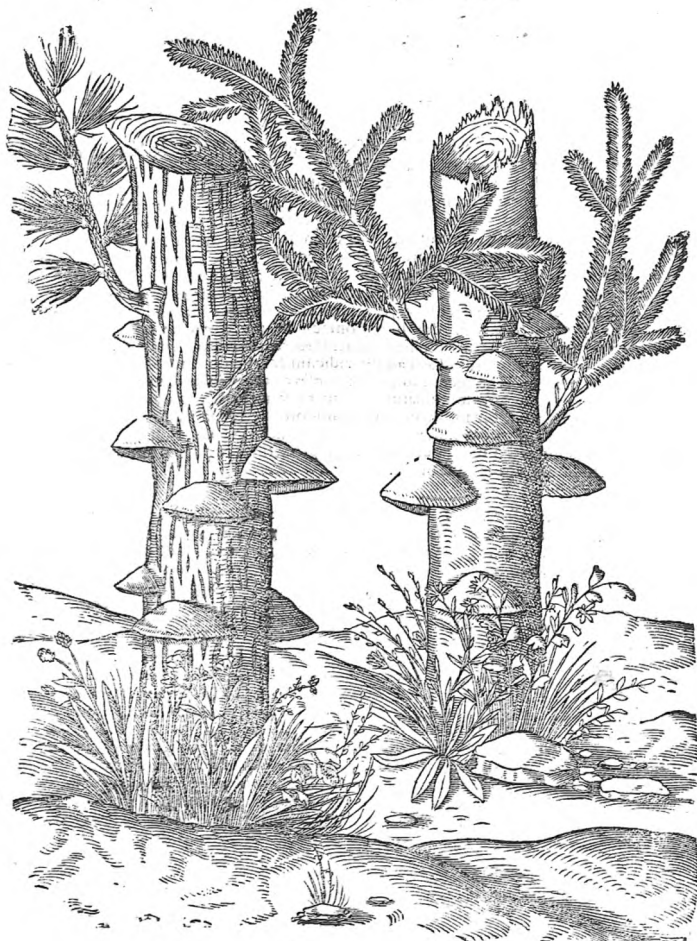
Agarici vires
ex Gal.

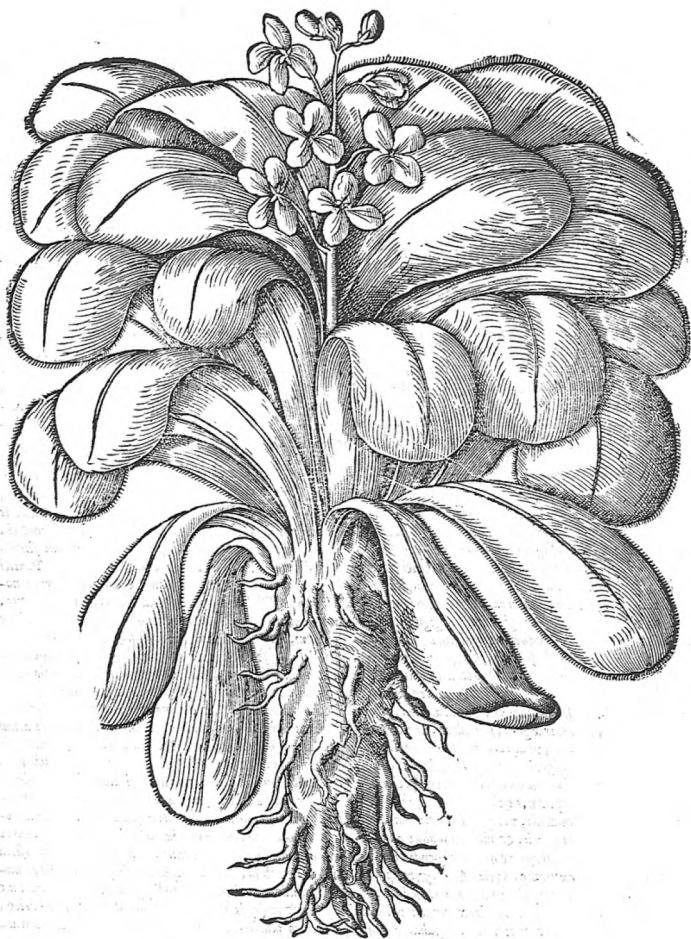
Ex Mesue.

ricum fraudem nullam admittit, optimum est lenissimum: densum vero, & grane, & lignosum deterrimum. Quod autem inter hæc medium est, quantum signis, tantum & viribus ab utroque distabit, hæcenus Galenus. De viribus Agarici Mesues quoque scripsit, sic inquit. Agaricum deicit utranque bilem, ac etiam pituitam ipsam: crosseos, lentos, putrescentesq; humores expellit. Eius propria facultas est cerebrum, omniumque sensuum organa, ac musculos expurgare: exciderunt, quæ spinali medullæ pariter & nervis insisterint, educere: pulmonem, ac pectus a lentis, ac putrescentibus humoribus detergere: ac deinde ventriculum, iecur, lienem, renes, & in mulieribus uterum mundare. Præter hæc soluit Agaricum compaginum omnium, continuacem materiam. Quæ propter non mirum videtur, vocasse Democritum agaricum familiarium medicinam, cum ad omnes corporis partes consuetudinem habeat. Nam non imbecilles possent vires ad plerisque tum capitis, tum cerebri, tum eiusdem membrarum morbos: nempe diuturnum dolorem, comitalem morbum, apoplexiam, vertigines, maniam, atrambilem, & cerebri inflammationes. Est etiam morborum omnium, quorum causa fuit obstructio, medicina admodum singularis, quo fit, ut regio morbo affectis, aqua intercutie laborantibus, ac liene vexatis lenamentum præstet. Urinam quoque pellit, ac menses commodè dicit. Coloris nitorem Agarici usus toti corpori commendat. Ventris tinea tum necat, tum deicit. Coxendicium doloribus convenit, & diuturnas febres discutit. Non desunt quoque, qui Agarico pro saponem utantur, cum caput lauant, cum conferre putantes ad frigidos capitis morbos. Quædam Greci & ægypti, Latini quoque Agaricum dicunt: Mauritanii, Garichum, seu Garicum: Itali, Agarico: Germani, Darnen schbaum: Hispani, Agarico: Galli, Agaric: Boemi, Agaryka: Poloni Mordze nuicnuu.

Nomina.

AGARICVM.

Fajin.

RHAPONTICVM.

CAP. II

RHa. aliqui rheum, Latini rhaponticum uocant, prouenit in ijs, quæ supra Bosphorum sunt, regionibus, ex quibus affertur. Radix nigra, centauro magno similis, sed minor^a, & rufior, fungosa, aliquantum læuis, sine odore. Optimum habetur, quod teredines non sentit, si gustar^b cum remissa ad frictionem lentescat, manducatumque colorem reddat pallidum, aut ad croci inclinantem. Id eorum facit ad inflationes, stomachi imbecillitatem, & omne genus dolores, ad conuulsã, ruptã, lienosos, hepaticos, tormina, & renum, uelica, & pectoris uitia, aduersus intentã præcordia, & uulnã mala, coxendicum dolores, sanguinis, excreationes, suspiria, singultus, dysenterias, & coeliacorum affectus, contra febrium circuitus, & uenenatorum morsus. Datur in singulis ualerudinibus eodem, quo agaricum pondere, & cum eisdem liquoribus: si febris careant in mulso: sin aliter ex aqua mulsa: si tabem experiantur, ex passo: si lienis exerceat, in aceto mulso: si dissolutio est stomachi, id est, cum cibi tenax nõ est, manditur, & sine sorbitione ulla deuoratur. Liuentia, lichenasque tollit, cum aceto illitum. Inflammationes omnes ueteres ex aqua oblitum dissipat. Summa eius uis adstringens, cum aliquanto calore.

^a Meib. in epist.
descript. uulgi
cata. uor. Sed
Cat. in epist.
descript. uulgi
cata. uor.

^b Orib. habet
radicem. ima
xime.

Rhapontici
confid.

Rhaponticum officina Rheuponticum vocant. Quod non penes sibi quissie videtur a Rha fluvio regionem quandam Pontici continenti praterlente, in cuius fluminis ripis numerosum nascitur. Cuius rei testis est Ammianus Marcellinus lib. 12. suarum historiarum, ubi sic scribit. Tanais, qui inter Caucasas orientis rufes per sinuosus labitur circumfluit, Asiaeque ab Europa differrimus, in stagnis Mæoticis delitescit. Hinc Rha vicinus est amnis, in cuius supercilij uestigibus quædam eiusdem nominis gignitur radix, ad multiplices modelarum usus proficiens. hac Ammianus. Legitimum paucis abhinc annis ad nos adveni cepit. Nam multo antea tempore Rhapontici vice maioris centaurij radix in medicina usum irreperat. Quia etiam nostra ætate non desunt, qui Rhapontici loco utantur, recentiorum inventa, respuentes, cum hactenus legitimum Rhaponticum neque noverint, neque viderint: tanta est quorundam pertinacia. Credidit adhuc peritissimorum medicum quidam, præterito nuper auctore, Rhabarbarum a Rhapontico Dioscoridis nullo diffimine differre. Quippe quoniam eorundem temporis curriculo legitimum Rhaponticum Italia non viderat. Quod cum paucos post annos ad nos esse allatum, non desistere qui priorem revocauerint sententiam. Id quod maxime palam facit Manardus Ferrariensis in suis epistolis. Quandoquidem in libro 6. epistola 2. firma hac, & stabili ducatur opinio, vulgare nostrum Rhabarbarum, & Dioscoridis Rhaponticum & idem esse, & nihil inter se cognatione differre. Peruntamen cum postea legitimum confpexisset Rhaponticum de Moschonia allatum, quod Dioscoridis historiam notis omnibus referret, notiam statim induit opinionem, & priorem, quam habuit, revocavit, ultima quinti libri epistola ad Leoniceum scribens. Rhaponticum primum vidi ego Venetijs in officina ad medici insignium de Constantinopoli allatum, ac deinde alitis pluribus in locis etiam ex Alexandria coniectum. quod nullis reclamantibus notis, verum antiquorum Rhaponticum refert. Invenit Auerroes lib. 5. suarum collectaneorum tum in Galenum, tum in reliquos, qui dixerunt Rhabarbarum facultate tantum adstringenti polle, quod purgatoriam, que illi inest facultatem minime conperirent: cum tamen Auerroes ipse sit maxime perpendens, quod neque Galenus, neque ceteri seniores Rhabarbari nostri usus usquam meminerint, nec quicquam de eo posteritatis memorie prodiderint, tamen de Rhapontico a Dioscoride descripto plura tradiderint, inter cuius facultates nulla penitus, que purgandis sit, inveniri potest. Rhapontici meminerit, sub Rhabarbari tamen titulo, nisi interpretis (ut fere suspicio) sit lapsus, cum Serapio, tum etiam Avicenna. quandoquidem non plures suo Rhabarbaro assignaverint facultates, quam qui eos præcesserint, Rhapontico assignaverint. Quippe quod eorum neuter scripserit, suum Rhabarbarum deiectionis facultate polle. Id quod verum indicium præbet, scripsisse hos de Rhapontico, non autem de Rhabarbaro. Quo fit, ut non ab re putandum sit, id euenisse interpretum ignorantiam Rhaponticum in Rhabarbarum permutantium. Cognovit tamen legitimum (ni fallor) ætatis nostre Rhabarbarum Paulus Aegineta, cum ipse meminisset libro 7. cap. 11. in quibusdam medicamentis aduersus podagras, quorum cognitio sunt diacoralium, compositio Aegæti, & compositio atactos. Verum non præterea credidit ipse, Rhaponticum a Rhabarbaro differre. Cuius rei auctoritas fidem manifestam facit libro primo. cap. 43. ubi scribit, quod deorata trebinthina resina olivæ quantitate dormitum aliquando leniter molit, & quod id præstat effectus, si Rheupontici momentum admiscuerit. Ex quibus palam fit, per Rhaponticum Paulo Rhabarbarum designari, quod fortasse inter hæc existimaverit nullam intercedere cognationis differentiam, quemadmodum credidere recentiorum quidam, de quibus paulo antè diximas. Paulo enim si Rheupontici, & Rheibarbari aliqua intercessisset differentia, ubi peculiariter de simplicibus medicamentis agit, de vtrorumque facultate spectatim scripsisset. Sed cum ibi tantum Pontici meminerit, indicium haud dubium est, illi Barbari, & Pontici nullam fuisse differentiam. Ceterum Ruellius eos acriter reprehendit, qui inter Rhaponticum, & Rhabarbarum nostrum discrimen faciunt, cum sua ferat opinio, alterum ab altero minime dissidere: atque si qua differentia reperitur, eam non aliunde provenire, quam regionem, ubi gignitur, diversitate, clementia, vel inclementia calli. Neque alia ratione asserit, Ponticum nullo odore commendari, quam aquilonarum regionum, in quibus oritur, immam frigida: cum tamen Pontica regio non vsque adeo sit frigida, ut Ruellij sententia admitti debeat, sed ut potius tanquam inanis reprobanda videatur. Quandoquidem sequeretur quod cetera simplicia genera, que tam in oriente, quam in meridie odoratis fragrantia commendantur, in aquilonari plaga, & in ipsa Ponti regione penitus inodora reingererent. Quod tamen falsum esse semper crediderim: nam quamvis stipules omnes, que in aquilonaribus regionibus oriuntur (de his, que natura odoratiores habentur, intelligo) ex climatum, & aeris algore, sint odore, ac ceteris qualitatibus imbecilliores; non ob id tamen harum qualitatium adeo expertes deprehenduntur, ut discerni nequeant: quin & quemlibet usum, ubi scilicet conferant, non recipiant suis in regionibus. Quippe si ob frigoris, ac regionum inclementiam suas innatas qualitates penitus exuerent, adeo ut sola tantum forma remaneret, propriam omnino peruerterent speciem. Quod tamen nulla ratione, nec auctoritate probatur. Siquidem conpositum iamprius apud nos est, quod quamquam Cælica nardus, que a quibusdam Carinthiis, & Stirie alpiibus nobis affertur, a quibus penè quatuor, vel quinque totius anni mensibus, mixt colligata labitur: itemque acori radix, que nostro ævo ex Sarmatia Europæ glacie, & niubus maiore anni parte semper obducitur; aduehitur in calami odorati usum, odore tam valido, navesque feriente fragrare non deprehenduntur, quemadmodum Cælica illa nardus, que ex Liguria, & Istria defertur, & acorum, quod ex Ponto, Syria, & Aegypto petitur; non tamen ob hoc euenit vniquam, quin suis propriis ac naturalibus fragrant odoribus. Quo fit, ut infirma admodum, quantum equidem conicio, sit Ruellij sententia. Quare hinc nobis concludere liceat, Rhaponticum odoris experti non esse, aeris, soli, & regionis algore, sed quod alia a Rhabarbarico, vel Indico fit planta. Declarant præter hæc, Rhabarbarum a Rhapontico plurimum distare purgatoria vis, quam natura ipsa Rhabarbaro largita est, odor naves feriens, compacta simul substantia, æureus color, ariditas, amaritudo, que gustui percipitur, & ponderis gravitas. Quandoquidem Rhaponticum nullo odore commendatur, minime deiectionem molitur, cum potius adstringat; non est amarum, sed subacre; non aridum, sed lentum; non compactum, sed rarum, non ponderosum, sed admodum leue. Quibus rationibus fretus non temere asserendum putaetis, Ruellium hæc in re magnopere hallucinatum fuisse, præsertim: cum dicat, nullo alio discrimine Rhabarbarum a Rhapontico differre, quam odore tantum. Vanum quippe videtur argumentari, Rhabarbarum, & Rhaponticum unam & eandem effradicem, quod odore tantum inter se differant. In simili errore versantur etiam ij (sunt enim qui ita sentiant) qui sibi falso persuadent, abietis lætorem a lœigna nihil dissidere, ac unam & eandem lœtorem esse, eo quod in colore, in substantia, ac in ceteris notis, in quibus perpendendis oculitanti iudices sunt, adeo persimiles videantur, ut visibili facultate altera, ab altera discerni non possit. Verum si quis rem ceteris sensibus experti aggredietur, discernens certior fiet: namque effectus odoris fragrantiam haud insuamum, gustus verò amarorem in abietis lœtorema conperiet, quibus lœtorema caret. Et quissimam imperi resnam a lœntissima fecerneret, nisi rei ipsius incorruptus iudex fuerit gustus? Quis a strubina resina, & a quibusdam gummi globulis thus ipsam agnosceret, nisi adulterum tum igne, tum gustu deprehenderetur? Tanta præterea intercedi similitudo inter pistacium, & ruginatum glandem, ut nisi hæc amara iudicis gustui relinqueret; illud verò dulcedinem diffi-

Vana Aucto-
ris calumnia
contra Gal.

Rhapontici,
& rhabarbari
differentiam.

Ruellij, & alij
error.

10

20

30

40

50

60

Rhapontici
vires ex Gal.Rhei Turcici
nomenclatur.Rhei Indici
nominatio.Rhei Barbari
a nomenclatur.

- scillimum sanè fuerit alterum ab altera distinguere. Quid porro inter se similis reperitur, quàm cassia, & cinnamonum, etsi hæc omnino specie non conueniant? Hinc facile adductus sum, ut nullius momenti eorum argumenta semper existimarem, qui res secundum quasdam tantum qualitates dyuicant, quibus etiam sæpe deipiuntur, ut ij, qui hac leui ratione ducti, Rhaponticum idem esse contendunt. Meminit Rhapontici Galenus lib. 8. simplicium medicamentorum, ubi de eius viribus ita scriptum reliquit. Rheum, quidam ipsam Rha nuncupant, mistam habet tum temperatam, tum faciliorem. Habet enim quiddam terreste frigidum, cuius indicio est adstrictio, & aduicta est quædam illi caliditas: liquidum si pluvium mandatur, subacre consicitur. Quinetiam areæ cuiusdam subtilitatis est percipere, quod indicat tum leuitas, tum leuitas: verum non minime & opera. Ob id enim licet adstringens, tamen non tantum conuulsis, sed & ruptis, & orthopneæ prodest. Sic quoque luentia, & lichenis sanat cum aceto illitum. Porro quod adstrictioris opera haud infrenata sunt, hinc discere liceat, quod sanguinem expunxit, celacitas, & dysentericis confasces enim relictatur terrestri frigido tenui aereum, imò eo quod deducit, & in alium perducit valentioris effectus causa similis est. Et in libro de antidotis primo, In Rheo, inquit, quoque frans committitur: nam quibus in locis nascitur, simul atque euulsus est, ipsum elixant, quod succum remittant, ac cum succum, ut syncerum, & aquæ imperarij tum, quam Rheum exiccatur, ut non elixum ad nos possea mittunt. Idcirco fieri oportet adulteratum diligere, quod facillimè ab his deprehenditur, qui Rheum sua sponte nascenti viderunt. hactenus Galenus. Ceterum adulterium, quod in Rheo fieri prodidit Galenus, id (ut paulo post dicturi sumus) de Rhaparbato tradidit Mesues. Cui tria Rhei consuntur genera, nempe Turcicum, Barbarum, & Indicum, quod & Scenticum vocat, omnia a regionibus, a quibus conuehiuntur, cognominata, vel in quibus proveniunt. Quippe Turcicum nil aliud illi designatur, quam Ponticum, vel quod è Ponto ad Turcas siccioris deferatur, vel quod ab ijs saltuosius conuulsibus, in quibus plera Tanais fluvium priores Turcas, Pempontij Mela, & Pliny testimonio, venationibus ferè vixere tantum, iam pridem in Pontum fuerit delatum. Siquidem ab his non longe distat Rha fluvius, circa quem Rha, quod Ponticum postiori vocauerit, probatissimum auctorum testimonio, oriri cæro scimus, fluminis illius nomine pariter appellatur. Quo fit, ut hac in re non dubitauerim errasse etiam Mesuem: quippe qui inter Rhei genera alium ducentia Ponticum admiscuerit, a cæteris tum specie, tum facultate diuersum, quantum forsasse rectius id Turcicum appellauerit, quam Ponticum. Porro Indicum ab India dictum, ubi frequentissimum provenit, nemo est qui ambigat. Sed quam ratione Scenticum, & Indicum idem esse dixerit Mesues; hæc usque compertum non habeo: nisi forsasse Scenicum rectius legendum fuerit, quod à Sinis extreme Indici populus (ut arbitror) deferatur, cum plura quoque aromatum genera e regione mittat. Id quod manifestè idem declarat Mesues: qui quod Scenicum, vel Scenticum Indum esse affirmat. Scenite enim (ut infra dicemus) Indici non sunt, sed potius Sini, à quibus Sinicum, non Scenicum, ut vulgata habet lectio, mea quidem sententia, vocari debet. Sunt tamen qui velint Scenicum, nec Indicum esse, nec à Sinarum regione oriendum, quod à Mauritanis non Sinicum, sed Scenicum dicatur. Quamobrem eorum quidam, ut à Adamis Lonicernis, in Arabia hoc nasci censet, & a Scenitis illius regionis populus Scenicum, siue Scenticum vocari putat. Fuchsius verò Mesuis opinionem secutus, nullam inter Indicum, & Scenicum facit differentiam: quippe qui scriptis libro primo de compositione medicamentorum, Rheum Indicum esse vocatum, quod ex India, aut locis Indis proximis, nempe à Scenitis populus, ut auctor est Stephanus de viribus Persidis, deferatur. Verum cum Scenite idem esse, cadit, perique Loniceri opinio. Velim tamen si possem Fuchsy sententiam probare. Verum cum Scenite etiam Straboni populi Indici è Partorum collegio Arle, & Martyana montes incolentes, distingeret ab India Sinibus miliaribus plumbum mille & quingentes, necio profecto, quoniam modo Indicum rheum à Scenitis Partorum populi Scenticum dici possit, quo fit, ut etiam Fuchsy opinionem longius sustinere nequeam. Ad hæc de Barbarici nomenclatura varia admodum est recentiorum opinio sententia. Quandoquidem sunt qui velint sic dictum à Barbaria Aphrica provincia, sic vulgariter appellata, ubi olim Carthago clarissima habuit sedem. Horum opinionem sequitur Fuchsius, quod scripserit libro primo de compositione medicamentorum, id verum fuisse Rhaparbaticum, quod superioribus armis secum adduxere milites, qui cum Carolo Imperatore Tinetum expugnauere. Alij Barbaricum vocari credunt, quod à Barbari Indis ciuitate, que intra Indii fluyij fauces est sita, deuchi censent, rati Indicum, & Barbaricum idem esse. Alij autem à Barbaria Erythraei pelagi insula, sic appellatum existimant, quod Indis naues, ac liburnice aromata deferentes magnam sui mercis, ibi iam pridem haberint emporium, à quo per Arabicum sinum, traiecit prius angusto mari de Mecha, aromatum omne genus in Aegyptum per alias deferebatur nationes. Sed aliter se habet opinio nostra: quippe quod semper existimauerim, Rhaparbaticum ex Troglodytica Aethiopia regione ad nos deferri, & ibi etiam oriri, quod ead regio Barbarica antiquis fuerit appellata. Si quidem inuenio Galenum scripsisse tum lib. 6. de simplicium medicamentorum facultat. tum lib. 4. cap. 6. de tuenda sanitate, gingiber ex Barbaria ad nos conuehi: quod tamen Dioscorides superiore libro, & Plinius lib. 12. cap. 7. à Troglodytis deferri, & in eorum regione nasci tradunt. Quinetiam reperio, glandem troglodytica regio, & Plinius libro 12. cap. 21. Troglodytis nasci posteritatis memoria prodidisse. Ex quibus jam liquido constare puto, Troglodyticam regionem, & Barbaricam antiquis vnam & eandem fuisse. Huc præterea accedit alia Pliny auctoritas, qui libro iam bis citato, cap. 19. ubi varietatis cinnamonum causam reddit, id accidisse scribit, incensis sylvis Barbarorum tra. Nam cum ipso imbi teste, oriatur cinnamonum in Aethiopia Troglodytis conuicio permixta, non alias vique gentes Barbaras appellasse credimus, quam Troglodytas. Quamobrem & myrrham Troglodyticam appellatum Barbarum cap. 16. eiusdem voluminis. Nec ab re quidem Galeno, & Plinio Troglodyta Barbari speciem dicuntur, nec Barbarum dici potest, cum ex India vtrunque petatur, & quod nullus extet auctor, qui à Barbari ciuitate Rhaparbaticum scribat suam duxisse originem. Quare illud legitimum esse Rhaparbaticum mea denum firma sententia est, quod ex Troglodytica Aethiopia regione fuerit aduectum. Quod facile forsasse Veneri, qui quotannis in Alexandriam nauigant, seligere possent ab Indico: quod certò sciam, multis aromatum genera præter Indica eo ex Aethiopia, ex felici Arabia per

caronanas (ut vocant) comportari. Porro non solum in præscriptis locis Rhabarbarum provenit, sed etiam ex ipsissimum habetur in locis quibusdam, magno Regi Chan, Cataij Domino, subiectis. Regionis (ut illi vocant) Secetur, si Persis regio citoribus, qui illuc vadunt, est adhibenda fides. Dicunt enim provinciam hanc adeo Rhabarbaro abundare, ut inde per cineribus deferatur orbem. Optimum nasci autem non longe ab huiusce Regionis Metropoli, quod Succur, quæmadmodum plaga tota appellatur, quibusdam in montibus, ipsiq; eminentibus ac saxosis, ubi plurimi scaturimus fontes, & sylvas habetur diuersarum arborum generibus referta. Terram autem ibi esse rubram, lutosamq; tum propter pluuias multas, tum etiam propter fontium rivulos, qui locum irrigant, & madefaciunt. In his itaq; montibus Rhabarbarum provenit (ut illi narrant) caule ab radice haud ipsissima longiore, è quo folia copiosa proveniunt, binum doctantum longitudine, ex angusta origine in latum de finientia, & deorsum spectantia, ut ex appicta hic imagine appareat. Serrata illi folia non sunt, sed lanugine quadam pilosa circumque obducta. Hæc, ad adolescentiæ, viriditas sunt, atque consenscentia lutea sunt, & in humum concidunt, è medio foliorum stipitum canticulus suæ germis ex crassiori caule prodit, in cuius summitate flores exeunt, purpurei violis haud valde dissimiles, colore caruleo subalbante, odore acuto simul & gravi, adeo, ut olfactu duplicet, Radices dipalmaræ longitudinem superant, colore exterius ex rufis nigricatæ, verum non omnibus equalis habetur crassitudo. Nam alie crassiores, alie tenuiores, ut in cæteris etiam plantis plerumque fit. Veruntamen, quæ ad summam crassitudinem adoleverunt, humani cruris molem aqua re solent. fibris ubique radix referta est, quibus in humum defixis, alimentum capefist. Interna pulpa auro colore nitet, rubris quamplurimis intercursumque venis. Succo madet copioso tum croceo, tum purpureo, qui suo lentore facillè manus implicat, & colore inficit, dum radices repurgantur, & secantur in partes. Nam fulcra fuerint efflosse, rizontio eas repurgant, & secant. Cæterum haud statim a sectione traieciatis filo suspendunt, ne succus guttatim stillans deperdatur. Quæ re seriatim particulas super asperibus collocant, uertuntque, ac inuertunt, quotidie pluries. Hoc enim modo in crassius succus non deperditur, sed in sua servatur radice. Quatriduo deinde transacto, particulas finiculis trajiciunt, & suspendunt in umbra, locis apertis, quo tamen solis radii accedere nequeant. Secantur enim hoc modo ventorum flatibus, in libero aere, duorum mensium spatio, & deinde negotiatoribus venduntur. Effoduntur radices incute vere, in ipsa prima foliorum germinatione. Pbi autem Aestate radices erute fuerint, foliola exsistente planta, tanquam evanide croceo illo succo carent, quo fit ut viribus infirmiores habeantur. Recentes veneunt vili admodum pretio. Siquidem plenus currus tribus, aut quatuor argenti drachmis emittit. Quamobrem, nisi plurimi accederent negotiatores, qui Rhabarbarum peterent, illud haud inquam Incola effoderent in proprium medicamentorum usum. Sint qui putent nusquam, præterquam in hac regione, nasci Rhabarbarum, quod Indi, & qui Chinam inhabitant Regimen, eo illud emptum accedant. Sed an id verum sit, cur comprobem non habeo, præsertim cum Rhabarbarum, quod Alexandriam Aegypti com portatur, non solum ex India, sed ex Aethiopia, & alia fortasse Africa plaga deferatur. Cæterum his in locis, qui circa Cataium sunt, haud inquam Rhabarbarum in medicamentis utuntur, sed tantum ad sua sustinenda Idola, suis thymiacatis admiscunt. Recens adeo amarum esse aiunt, ut eis deglutiari possit. Cæterum, antequam de Rhabarbari viribus agamus, illud in primis ignorandum non est, quod falsa, ac vana sit vulgare, & aliorum quorundam opinio, qui sibi firmiter per suadent, Rhabarbarum violentum esse medicamentum, & quod propterea a medicis non exhibeatur, nisi in deploratis ferè morborum affectibus. Siquidem ut inferius clarissimè patebit illud haud dubie tutò, & pueris, & utero generitibus mulieribus omni tempore, & ætate exhiberi potest. Atqui in eiusmodi hominum mentibus inualuit hac inanis opinio: quoniam elapsis temporibus tanta Barbarice huius radices extitit penuria (æquali enim cum auro pendere vendebatur) ut ad pretij magnitudinem evitandum, eam tunc non dedissent medici, nisi vbi morbos vel mortis periculo, vel diuturnis languoribus non vacare, certis signis concisissent. Quo factum fuit, ut passim hac reprobanda opinione dicerentur homines ad credendum, quod in morbis curandis valentissimum, tunc violentissimum omnium medicamentorum esset Rhabarbarum. Huius viris cæteris diligentius, latiusq; descriptis Menses, sit iniquis. Rhabarbarum innocens, clemens, & excellens est medicamentum, multas dotes medicamento purgante maxime expertitas complexum. Præcellit in omni genere Indicum, quod recens sit, colore sub nigro rufescente, ponderosum, quantum sua substantia varum, & quod cum frangitur, rufo, & glauco colore alternante spectatur: item quod mansum croceo inficit colore. Adulteratur autem, quod omnino te animadvertere cautius oportet, hoc modo. Accipiunt impositores Rhabarbari multum, totumque aqua macerant quinque diebus, exemptum deinde siccant, subtrahuntque vi, & quasi anima vendunt. Aquam verò, quæ maduit, igne, vel sole similitur siccant, & in passillos conformant ad regales usus. Fraus cognoscitur, quod syncerum non vehementer adstringat, substantia rarij sit, & colore croceo inficiat. Adulteratum verò contrà se habet. Nam coloris interius varietatem amittit, & subnigricat. Calefacit, ac siccit secundo ordine, etsi nonnulli primo tantum ducunt. Constat tum aqueis, tum terreis qualitatibus, quæ adstringentem ei facultatem tribuunt, & eius substantiam deservant. Est & aeris raritatem substantiæ conferentibus particeps. Nec igneis quidem expertus est, a quibus amaritudinem, concurrentibus etiam terreis qualitatibus, acquirit. Ac ipsa terrestris qualitas in imo delitescit: ignea verò in sublime fertur, quo fit, ut eius diuidantur qualitates cum aqua, aut vino perfundatur. Operatur autem in obstructionum affectibus igneis tantum facultatibus: terreis verò, ubi adstrictione sit opus. Omni penitus noxa vacat, daturq; omni tempore, & ætate, adeo ut pueris etiam tenellis, & prægnantibus facillè exhiberi possit. Angit Rhabarbari vires caprinum serum, vel si maceretur intrubi, vel apij, aut plantaginis decocto. Nulli memoria excidat, quin semper Indici nardi tantillum ipsi commisceatur, cum maxime opere confertur. Addeendum etiam semper erit vini odorati modicum, præsertimq; ubi ad obstructiones referandas paratur, illud præterea memoria retinendum est, quod scilicet in adulterato nulla deficietia reperitur facultas. Synceri macerati expressio prode convenit, ubi tantum abstersione, deiectione, ac in faustus liberatione sit opus. Quod si post hæc functiones, viscera adstrictione roborante egerint, ipsam quidem in pulverem contritum exhibendum fuerit. At illud, quod igne torreficit, vehementer conteri potest. Rarum verò, ac laxum minime, quoniam ex vehementi, ac longiori contritione facillè evanescit, ac depuratur ipsam. Etque propria facultas inest cum abstergeret, tum etiam roborandi tam ventriculorum, quam iecur, & eorum compunctiones amovendi. Clarificat Rhabarbarum sanguinem, obstructiones aperit, ac omnes pariter affectus sanat, quos generant obstructiones: nempe aquam intercutem, regium morbum, lienis crassitiam, ac diuturnas febres. Sanguinem reicientibus, ac eius a qualibet parte manationibus qualitate, ac facultate substantia profect. Datur etiam ab alto devolutis, ruptis, & tam interius, quam externe fractis maximo iuvamento, præsertimque si uno austero drachma pondere commisceatur, addito syncere mumiæ momento, ac etiam erythrodami radicis tantundem. Singulitudo opulatur, & cysteriam cohibet, præsertim quod igne sit torrefactum, addito tamen adstringente vino, & plantaginis succo. Vindicatur a carie, & teredine annis tribus, vel quatuor, & erum si cera oblinatur, vel in melle reponatur, vel pibijl semine,

Opinio falsa.

Rhabarbari
utres ex Mefi.

60

vel nillo sepe liatur, diutius integrum, & syncerum seruari poterit. Est & aliud Rhabarbarum, immò potius pseudo Rhabarbarum, quod quidam Monachorum Rhabarbarum vocant. Verum huic genuini Rhabarbari vires non sunt. Est enim (ut mea fert opinio) genuinum Dioscoridis Hippolapathum, ut superius suo loco latius explicauimus. Non desunt tamen qui huius decoctum, aut dilutum ad exoluendam aluum propinent, sed quo id fiat successu ipsi dicant. Præstat tamen radix contrita ex vino albo meraco pota ad expediendos obstrictos renes, & ad calculum pellendum: quin etiam diebus quadraginta pota contra canis rabidi morsum ac etiam simul vulneri illita. Radix, quæ præ, & præ, Græcis, Raponticum Latinis appellatur; Arabibus, Raved, seu Raudend; Italis, Rhapontico.

FERTIAR.

GENTIANA.

CAP. III.

30 GENTIANA inuentio prima assignatur Gentio Illyriorum regi, a quo cognomen tum habuit. Folijs partim proximè radicem, iuglandi, plantaginive similibus, subrubris: partim a medio caule, & præsertim iuxta cacumen, paulum dissectis. caule cauo, & læui, digiti crassitudine, geniculato, & ex interuallis maioribus foliato, binum cubitorum altitudine. semine in calycibus lato, leui, glumoso, factis ad sphondilij semen accedente. radice longæ aristolochiæ, longa, crassâ, amara. Nascitur in sublimibus montium iugis, vmbrosis locis, aquisque. Vis radices exsiccatoria, & adstringens: contra

GENTIANA MAIOR,

mortuus

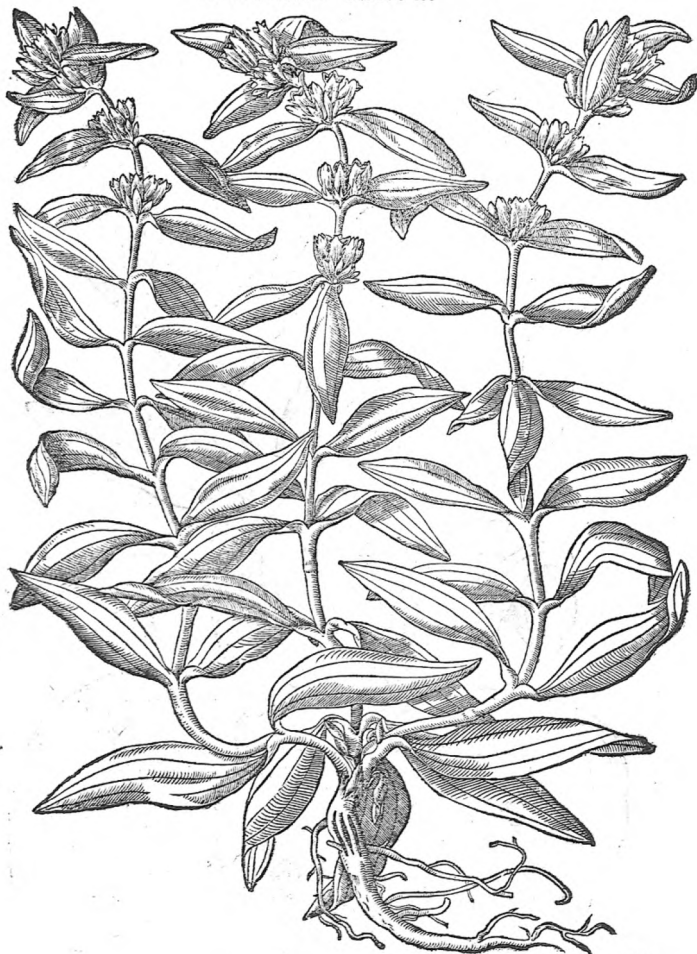
morfis serpentium, duabus drachmis, cum pipere, ruta, & uino pota auxiliatur. Extracti succi drachma, laqueum doloribus, & ex sublimi deturbatis, ruptis, & conuulsis, prodest hepaticis, & stomachicis, pota cum aqua subuenit. Radix collyrii modo subdita, partus eijcit: imposita, ut lycium, uulneraria est, & ulcerum cuniculatum depascensium medela. Succus præcipue eodem effectu prodest: oculis in inflammatione laborantibus illinitur: pro meconio collyrijs acribus immiscetur. Radix vitiliginem absterget. Succus extrahendi ratio hæc est. Contusa radix quinque diebus aqua maceratur: postea in eadem, tantisper decoquitur, dum extent radices: & ubi refriguit aqua, linteo excolatur: mox discoquitur, dum mellis crassitudo fiat, sic illique reconditur.

Gentiana planta est vulgaris notitia. Frequentissima excelsis Tridentinis montibus prouenit, præsertimque in Ananys, in quorum cacuminibus sæpius eius effodit radices brachiati crassitudine, & bicubitali longitudine. Hanc a Gentio illyriorum rege inuentam, unde illi nomen, non modò Dioscorides; sed aliorum etiam veterum monumenta testantur. Plinio libro 25. cap. 7. ea est omnium præstantissima, quæ in Illyrico nascitur, ubi fortasse primum inuenta est. Gentiane vires paucis admodum perstrinxit Galenus lib. 6. simplicium medicamentorum, sic inquit. Herbe Gentiane radix val-

Gentiane co-
tide ratio.

Gentiane vi-
res.

GENTIANA MINOR.

de efficax

de efficaci est, ubi extenuatione, purgatione, abstersione, obstructionis liberatione opus sit. Nigellum, si hoc possit, cum impense sit amara. Hæc (ut Aicenna ait) ex alfacit ordine tertio, siccataq; secundo. Urinam, & menses citè, & aduersus scorpionum ictus ceteris antidotis præstat. Eius aqua, præsertim quæ vase duplici habet uapore vitæ organo elicitur, febres (ut ego sæpius expertus sum) ab infarctu tum viscerum, tum vasorum excitatas misere pellit. At in tinea necat, maculasq; in facie qualescumque detergit, si ea frequentius macule abluantur. Est præterea quædam vulgaris etiam planta, cuius quibus Cruciata dicta, quæ non paruum cum Gentiana cognationem habere uidetur: quandoquidem & nitris, & facilius illi plurimum respondeat. Vnde eos, non longe aberrare crediderim, qui hanc Gentianam minorem appellauerunt. Hæc in incultis præcipue locis nascitur, caule rotundo, adscendit, ac etiam maiore, in cacumine rufescente, paribus serè internodiis ab imo ad summum geniculis intersecto: h quorum singulis alis bina prodeunt folia subpinguia, longa, vulgaris dicta Saponaria, æmula, & Gentiane foliis in summitate crumpebantibus similia. Flores, qui purpureo colore nitent in summo circum caulem in orbem exeunt. Radix illi alba, longa, amarisimo gustu locis pluribus ab utroque latere crucis instar perforata: unde illi Cruciata nomen indiderunt. Sunt etiam in hoc genere due aliæ plantæ: sed minor radicibus numero sis, tenuibus, albicantibus caulibus lentis, humi perenne ac ubantibus, floribus ex caruleo purpureo, gentianis, cruciatæ maiusculis & prædictæ radices recentioribus magnis laudibus cõsistuntur contra pestilentiam, & venenosorum animalium ictus. Ceterum ego quidem illud experientia compertum habeo, quæ radice tula, & ventri emplastri modo imposita, uermes, qui in intestinis fuerint, procul dubio necantur: & ulcerata strumæ sanantur, si his eodem modo confusa, quæ nuper effusa sit,

Cruciatæ cõsideratio. 1.

Cruciatæ uires.

GENTIANA MINIMA.

vel secca, & in pulverem contrita adhibeatur. In summa non desunt, qui asserant, has ea omnia prestare posse, quæ *Gentiana*, quod ex prædictis facile probari potest. *Ananienſia* rura hoc genus ultimū vulgō vocant *Pettimborsa*. Ex quo quis conſiciat, si lubet, hanc illis indigenis, corrupta Italica voce Metſi in *borſa*, ideo *Pettimborsa* nominari, quod tot viribus commendetur, ut perinde ac *gemma*, crumenis asseruari mereatur: aut quod tantum viribus excellat, ut medici ea viſentes ingentem argenti, & auri copiam crumenis sint reposituri. Turrica planta sic Græcis, *Gentiana* similiter Latinis vocatur: Mauritanis, *Gentiana*, *Genthiana basilica*, seu *Basateca*: Italis, *Gentiana*: Germanis, *Entzian*, vurtz, siue *Creutz*: murtz, Hispanis, *Gentiana*: Gallis, *Gentianne*: Boemis borec: Polonis *Gonyczka*.

Nomina.

Aristolochia.

ARISTOLOCHIA.

CAP. IIII.

Aristolochia nomen ex eo sibi adoptavit, quod existimetur optimè puerperis opitulari. Tria eius Agcēra traduntur. Rotunda, quæ fœmina vocatur, folijs hederaceis, præstanti odore cum acrimonia, mollibus, subrotundis, multis ab vna radice germinibus, prælongisque palmitibus: floribus candidis, pilci similitudine, in quibus quod rubrum est, grauer olet. Longa macula appellatur, non nullis dactylitis: longiore quàm rotunda folio: tenuibus ramulis, dodrantalibus: flore purpureo, gra-

ARISTOLOCHIA ROTUNDA.

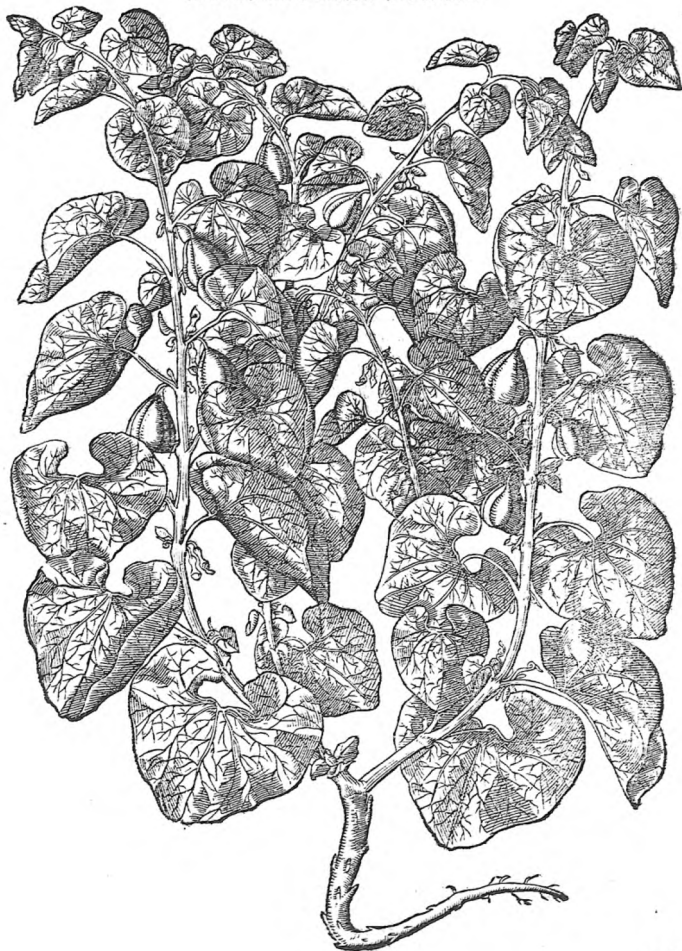
riter olente, qui marcescens in pyri similitudinem turbinatur. Radix rotunda in orbem conglobata, sapi modo: longæ uerò digiti crassitudinem, & dodrantis longitudinem implet. nonnunquam paulo maiorem *. Ambæ colore intus buxæ, gustu amaro, & graui. Est etiā mñi tertia longa, quæ clematidis uocatur, ramulos habens tenues, refertos folijs subrotundis, minori semper uiuo similibus: flores rutæ: radices ^b longiores, tenues, crasso cortice, odoratoque uestitas, priuatim unguentorum spissamentis conuenientes. Rotunda ceteris uenenis resistsit. Longa uerò aduersus angues, & venena, drachmæ pondere ex uino bibitur, & illinitur. Pota cum pipere, & myrrha menses, partus, & omnia uuluarum onera eicit: eadem efficit subdita in pectus. Rotunda ad eadem pollet: insuper singultibus, suspirijs, horribilibus, lieni, contuilsis, laterum doloribus, pota cum aqua, singulariter auxiliatur. A culeis, & spicula extrahit: ossium squamas illitu adimit: ulcera putrida exciit, & sordida expurgat: caua cum iri, & melle explet: gingiuas, & dentes exergit. Clematidis ad eadem pollere creditur: uiribus tamen inferior est.

a Car. & Meli
duas species
dicit Aristolochia
rotunda & clematidis
autem plerum
que luxco in
rus sine celo
re.
b. Ciliatius.
maximè rotunda
Aristolochia
conlid.

10

Aristolochie, quam officina Aristolochiam vocant, tria statuuntur genera, nempe rotunda, longa, & clematidis. Hæc rara admodum, & paucis nota: illæ uerò omnibus ferè rei herbarie studiosis notissime. Quæ rotunda voca-

ARISTOLOCHIA LONGA.

Plinius, & Leo-
sticeni lapsus.

Opinio quo-
rundam re-
probata.

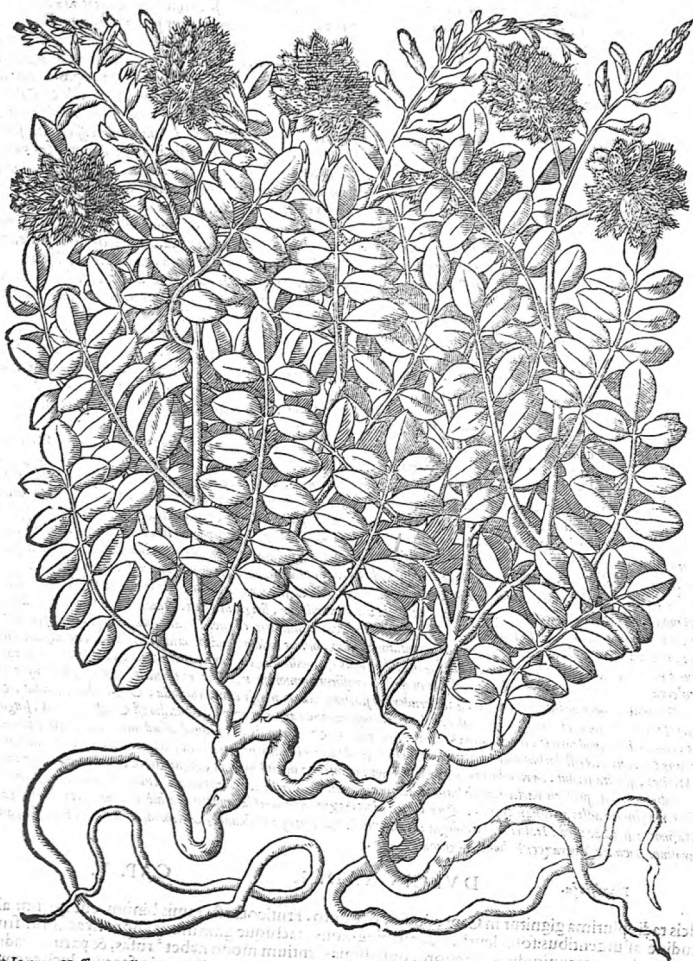
Pistilochia.

Alia opinio
reprobata.

tur, etsi non ubique in Italia proveniat; in agro tamen Gorticensi plurima, pulcherrimaeque nascitur, praestanti odore. Praeterea flores edit in toto ferè caule, oblongos, & ex parvo capitulo in auricula modum crescentes, subitico colore, & interne quadrantes ex atro purpureascentes, è quibus oriuntur fructus: qui in longa pyri imaginem referunt, sicutque inglandenses longe maiores: in rotunda verò rotundiores, pauloque minores spectantur. Qua in re non potui non maxime Plinium adducere, quòd lib. 25. cap. 8. utranque ferè baculas parvas veluti cappares tradiderunt. nisi quis illud dixerit, quòd Plinio contigerit, Aristolochiam utrinque fructus vidisse, prorsusquam ad summum adoleverunt. Sed certe è eodem in loco excusari, meo iudicio, non potest, quin manifestè hallucinatus, & Graeci sermonis non admodum peritus deprehendatur, cum Aristolochia nomen dedisse grandas tradat. Quandoquidem non ab vtero gerentibus mulieribus, sed à puerperis Aristolochia (ut Dioscorides scribit) id nominis sibi comparavit. Cuius rei non modo indicium praebet nomen ipsum *επιστοχία*, quòd nil aliud denotat, quam optima puerperis, non (ut Plinius inquit) gravidis: sed etiam ipsius faeculas, quae ad remanentes à partu secundas, mensesque cientes magnopere commendatur. Quapropter fuerit hac pregnantibus procul dubio exitiale potius, quam salubre medicamentum, cum ea sanè omnia, quae secundas, & menses educunt, satum vitium trahant, & quandoque interficiant, praesertim cum fuerint amara Aristolochiae modo. Nec minus praeterea Leoniceum virum aliqui nostra aetatis doctissimum, satis admirari possum, quòd dum nimio fortasse aliorum errata corrigendi studio, vel auditate ductus, de cyclamino, & Aristolochis Plinium accusat, in eandem, in qua Plinius, foveam ceciderit, affensus cum Plinio Aristolochiam à pregnantibus sibi nomen accinuerit. Quòd ne sine auctoritate pronuntiassè videretur, Dioscoridem adducit, sed eius hystoriam, quantum equidem sentio, corruptam, ac pervertit. Sunt è recentioribus Cordus, Adamus Lonicerus, & monachi illi, qui in Mesiensi commentaria edidere, qui sibi certò persuadent, eam esse Dioscoridi Aristolochiam clematitim, quae officinis omnibus passim longa cognominatur: argumento quòd hac radices praefat admodum longas, & samentorum modo praetenuis. Quoniam & si suam thesaurum, ac magis rebovent sententiam, hoc in loco Dioscoridis codicem omnino depravatam esse contendunt: & ubi vulgata lectio habet, *καὶ τὴν ἐν τῇ κοίτῃ ἐκ τῶν ὑποστροφύλλων, αὐτὰρ μικροὶ ἰσχυροί*, hoc est ad verbum, amulos habens tenues, folijs subrotatis, sempernuo parvo similis, non *δὲ τῶν μικρῶν, sed ἀσπυ μικρῶν*, quòd aspari parvo similia sint folia, legendum esse censent. Horum sanè sententiam nunquam probare potui, neque probandam arbitror, pluribus cum rationibus, tum auctoritatibus adductis. quandoquidem Orvassius lectio alteri non habet, quam communis hac Dioscoridis, nec alter legunt Serapio, & Aesculapio. Id quòd manifestè ostendit, hoc in loco Dioscoridi nullam habesse mentam. Adde, quòd cum nunc tantum Dioscoridi sit aspari, nec minoris asari is vsquam, quòd legatur, meminerit, absurdum sanè videretur, quòd minori asaro Aristolochiam clematitim comparasset. Accedit & alia ratio, quòd cum vulgata Aristolochia longa rursus flores non edat, & folia Asari longe maiora clematitis esse non potest. Praeterea si Dioscoridis lectionem accuratè perpendamus, nil aliud esse videtur longa officinarum, quam longa Dioscoridis; aut fortassis eius species, cuius nulla, quòd extet, ab antiquis facta sit mentio. Quippe quòd praefat hac folia longiora, latioraque, quam rotunda: ramulos dodrantales: florem graviter olentem, qui fructum edat pyri modo turbinatum. Nam quòd fructum ferat clematitis, non scribit Dioscorides: nec folia longa, lataque, ut vulgaris habet Aristolochia, sed subrotunda, & minori sempernuo similia. At si contrà dixerit quissiam, longam vulgarem Dioscoridis longam non esse, quoniam fios illi purpureus non sit, sed meliusque, & radix non palmari, nec digiti crassitudine, sed longior admodum, & longè tenuior. Huic facile responderi poterit, id locorum regionumque varietate evenire posse. & quòd natura cum florum coloribus in quam plurimis ludat: quòdque videmus etiam nos Aristolochiae plantae ex Italia à Calabria allatam, radicem ut in thesauris scribit Nicander) cubitali longitudine, pollicari crassitudine: cui folia erant, quae à nostrate longa nullo discrimine differebant. At hac Clematidis radix Dioscoridi, & Plinio crasso contigitur cortice: quòd tamen in longa officinarum, nostratque non videntur, cum tenui cortice perpetuò vestiat, odore potius gravi, quam odorato. Quemobrem inclinare nunquam potuit animus, ut crederem, Aristolochiam longam, cuius hic officij appropinquus, esse clematitim: Sed potius è deductus sum, ut suspicarer hanc fortasse esse Pistilochiam esse Plinio vocatam, quòd & ipsa puerperis commendatur. Nam praeterea quòd hac illi quarto Aristolochiae generi assignitur, tenuior est, quam clematitis densis radicis capillamentis, iuncti plenioris crassitudine. Illud mihi suspitionem excit, quòd viderem etiam praeter hanc aliam, quae radice palmari, & crassitudine digitali constabat: sed in omnibus alijs partibus alteri adeò persimilis, ut nullam inter eas intercedere differentiam conpererim. Sunt praeterea recentiorum quidam rei herbariae & studiosi, & periti, quibus persuasum est, non tamen sine aliqua ratione, quòd Aristolochiae longae praeter clematitim duo habeantur genera: quarum altera sit radice (ut Dioscorides inquit) digiti crassitudine, & dodrantis longitudine; altera verò tenui ac longiore, quae (ut aiunt) ab Andromacho, & Galieno lib. 1. de antidotis *επιστοχία*, hoc est Aristolochia tenuis appellatur. quoniam & hanc affirmant eam longam esse, cuius hic imaginem exhibuimus, cuiusque passim est usus. Quae sit, ut pòtè certo existimeat hanc esse eam Aristolochiam, quae in Andromachi theriacam addi debet, Andromachi minoris, & Democratis testimonio innixi, quòd in thesauris compositione huiusce tenuis tantum meminerint. Id quòd (ut dicunt) praesè ferre videtur, alterum etiam nunc ipsius Aristolochiae longae genus esse praeter clematitim, radice confatis tenuiore ac longiore. Hoc autem comprobatum fuisse putant a Galieno lib. aure citato, ubi docens quomodo uomina, quae ab Andromacho seniori elegiacis versibus dictum, plantum fiet theriacam legitibus ab eius folio soluta oratione descriptam. Quod enim ille *Cecropium* vel obscurius appellat, id Atticum aperte nominat. Centaurium ille nulla adhibita distinctione in carmine pronuntiat, hic verò in prosa tenue apperit, eo quòd aliud quoque centaurium extet crassum appellatum. Idem & in Aristolochia fecit, cum praeter tenuem Aristolochiam, alia quoque reperitur, quae crassam radiceam habet, & rursus tertia, quae rotunda. haecenus Galenus. Quibus nimirum verbis illi credunt suam satis fuisse sententiam. Sed ego quidem alter sentio, ut qui putem, Aristolochiam tenuem non aliud Andromacho & Galeno fuisse, quam clematitim cognominatam. Etenim ut omittam, quòd Dioscorides, & Galenus non plura, quantum invenimus, quam tria Aristolochiae genera commemorant, nempe rotundam, longam, & clematitim; clematitis priusquam à Dioscoride Aristolochiae longae subscrubitur, & quodammodo eius species constituitur, ramulis tenuibus, radicibus etiam tenuibus ac longioribus. Ut hinc facile nobis liceat coniecere, Andromachum, & Galenum non aliud supradicto loco per tenuem Aristolochiam intellexisse, quam clematitim. Adde quòd si ad omnium qualitates, & facultates spectem, hanc clematitis dignior fuisse, entis concuerientem. Plinius deinde lib. 25. cap. 8. clematitim ceteris praetulit viis verbis. Tertium longissimam tenuitatis, viis novellae, cui sit praecipua vis, quae clematitis vocatur, ab alijs Critica. Et paulo post idem ait. *Or omnium medicarum, sed oblonga radice tenuiorique gratior. hac ille.* Quibus utique adspiculi videtur etiam Galenus lib. 6. simplicium medicamentorum, ubi de Aristolochiarum viribus differuit, ut infra patebit in earum commentatione.

Quare

DVLCIS RADIX, SIVE GLYCYRRHIZA.

sit Ioannes Hefsus, Medicus Norimbergensis, vir quidem rei plantarie haud imperitus. Nam antea nusquam à me visa est. Sed non possum non valde admirari Plinium, quod Glycyrrhizam inter aculeatas numeraverit plantas libro 22. cap. 9. sic in-
 quens. Glycyrrhiza sine dubio inter aculeatas est, folijs echinatis, pinguibus, tactuque gummosis. Et libro 22. cap.
 21. dicitur cata-ogo quodam aculeatas commemorat stirpes: Spinosarum inquit, multa species. Innotum spinosa esse asparagus,
 scorpio, nullum enim folium habet. Quaedam spinosa foliata, ut carduus, eryngion, glycyrrhiza, & urtica. Iis enim omnibus
 folijs inest aculeata mordacitas. hæc ille. Quo fit, ut sine controuersia dici possit, Plinium Glycyrrhizam minime no-
 vissse, 60
 eam certe nusquam gentium, quod equidem sciam, aculeatis folijs proveniat, sed (ut Dioscorides scribit) lentisici emulis, den-
 sis, pinguibus, tactuque gummosis. Cuius erroris causa illud facile esse potuit, quod sui potius Greci codicis fidem sectus
 fuerit, quam rei veritatem, in quo fortasse facili, lubricoque librariorum non aduertentium lapsu ex vivo pro ex vivo scriptum
 legebatur: vel quod Græce lingus non exactè peritus vocabulorum, vocumque similitudine deceptus (ut alibi quandoque de-
 possit: à usitate desicere, qui credunt Glycyrrhizam olim spinis fuisse præditam, sed mangonio longi cultus edomito rigo-
 re spinarum aculeos amisisse, & tandem mitigatam esse: cum ea etiam, que hoc aculeo sponte per se nascitur, nullibi acu-
 leata spectetur. Dulcis hæc radix à Theophrasto libro 11. cap. 13. Scythica appellatur, eo quod Scythiæ hæc contenti abs-
 que alio alimentorum præsidio decem, duodecimque dies degant. Nam (ut idem testatur) circa Mosim paludem præstima
 nascitur.

nasçitur. Abstergit, mundat, lenigat, mulcetque dulcis radix humorum acrimoniam. Quare ardoribus urinae misce aux-
liatur. Menstrua radix, & praesertim quae recentior fuerit effossa, non solum sunt, sed etiam sanem sedat, servatque vi-
res diebus pluribus. Idem facit concretus succus, in ore retentus, quosque eliquescat. Pectus & pulmones uiuat. Ideoque
datur vtiliter suffragiosis, phthisicis, & pleuriticis. Glycyrrhizae meminit Galenus lib. 6. simplicium medicamentorum, sic in-
quiens. Huius fruticis radicem succus in primis vtilis est, similiter ut eius radices dulcis, cum leui quadam adstrictione.
Promittit alperitates lenire potest, nec modo in arteria; verum etiam vesica scabra, idque temperatura mediocritate. Quocir-
ca fuerit sanè natura eius familiaris nostrae temperatura: nam tale monstratum est esse id quod dulce est. Sed cum adstrictio
quadam adiuncta sit, minus sum eius temperamentum, quantum ex caliditate, & adstrictione est, repide potissimum cali-
ditatis fuerit, quam proximè accedens ad symmetricum, siue temperatum. Perro quoniam temperie quoque humidum est,
10 quod modicè dulce est, iure sanè etiam sunt extinguens medicamentum est nimium modicè humidum simul & humana na-
tura frigidus. Referit Dioscorides, radicem siccam ad leuiorem redactam, pterygiorum ilitu idoneum esse remedium.
Гладиолус sic Graecis dicta, Latinis Glycyrrhiza, & Dulcis radix appellatur: Arabibus, Sus; Italis, Regolitia: Germanis,
Leckrutz, siue Snelbolz; Hispanis, Regaliza; Gallis, Redlisse, seu Reyglisse: Boemis Lekorice: Polonis Lakrycyza.

Glycyrrhizae
vires ex Gal.

Nomina.

Κενταύριον μέγα.

CENTAVRIVM MAGNUM. CAP. VI.

Centaurium magnum folia habet iuglandis, oblonga, uiridi; brassicarum colore, serrata in ambitu,
caulem, seu rumicis, binum, aut ternum cubitorum, multis ab radice adnatis, in quibus capita,

CENTA VRIVM MAGNUM.

que similibus succus: ^b (sic ex acerbis uvis melligo elicitor.) Lycium tamen, & absinthium, hypocistis, & consimilia, decocta, eo quo diximus modo, coguntur.

Centaurium minus nullis fere non cognatum, in Hetruria vulgo Biondella nuncupatur: quoniam abstergendis, dealbandisque mulierum capillis ex lixiuo plurimum prestat. Quod passim in officinis habetur, verum, & legitimum Centaurium minus esse, omnibus, ut arbitror, exploratus est, quam ut a nobis ostendi debeat. Quippe quod nullis in vniuersum notis Centaurij minoris historia refragetur. Amara admodum est, non radice solum, sed etiam tota sui ipsius planta, adeo ut quidam fel terre eam appellauerint. Galenus ob ingentes, mirasque eius facultates, de ipsius viribus integrum librum conscripsit; Papieque dicanit. Detrahit hoc bilem, & pituitam, quæ sanè facultate Centaurium maius plantæ carere deprehenditur. Datur eius decoctum utiliter potandum tertianarijs, quod bilem per inferna deiciat, quo factum est, ut quidam hanc febrefugam vocauerint. Idem, ac pariter succus, iocinoris, ac lienis obstructions, & durities tollit. Alii tinea se peat, ex melle drachmas ponderè potus, tum vmbilico illitus. Herba comæque decoctum, Lentiginès, varos, albos, & ceteris cutis infectiones exteris, infectis particulis adhibetum. Infiltratur succus vermiculosis auribus, quinetiam illiniunt contra papulas, & manantia capitis vlcera. Quo fit, ut non parum aberrauerint inter Mauritanos Mesues, Auicenna, & Serapio, quod Centaurij minoris vires cum mauri turpiter confuderint. Galenus præter ea, quæ de Centaurio minori ad Papiam scripsit, eius

Centaurij minoris.

Centaurii minoris vires ex Galeno.

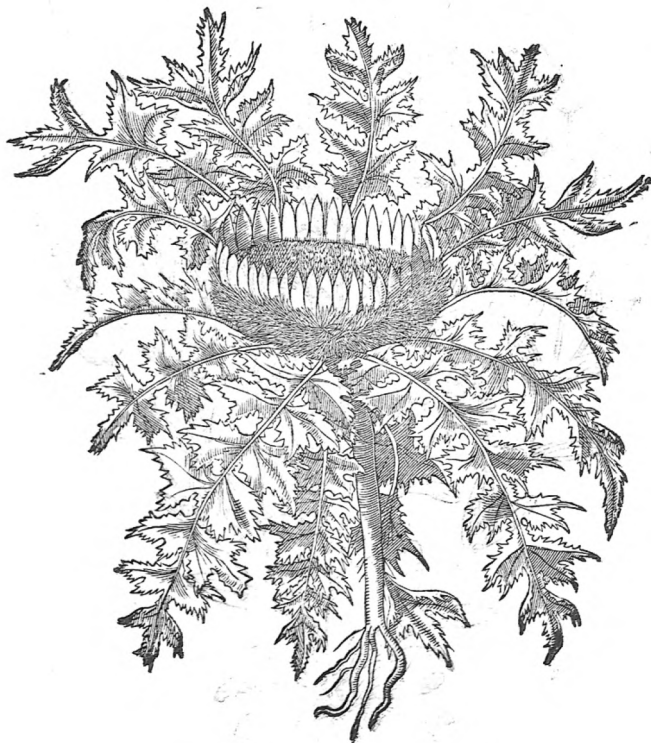
CENTAVRIUM PARVUM.

quoque meminit libro 7. suplicium medicum, sic inquit. Centaurii minor, radix propter in sicax est. Sed ramuli eius, & purissimum folia, quae illi inherant, & flores, utilissima sunt. P'incit in eis. ualut amara, prululum habens & adstricti-
nis, atque ob eiusmodi temperamentum admodum exiccatorium est medica aen, expertis mordacitatis. Porro quod omnia-
talia utiliter sint, & praecommonit, & nunc nullo fecus tamen res repetere leuissimum est, omnes eius particulatim affec-
tes memorantes. Pulveratitane magna herba ipsius recentis illam glutinosa, & viscosa, quaeque egrè ad citatricem
perduci queunt plera, cicatrice eodem modo mentibus obducuntur. Arrefacta in quo glutinatos, & desiccatoris misce-
tur facultatibus, is uidelet, quae sinus, & fistulas sanare sunt nato, heteresque duritias enollire, tum plera mali-
gna quae cacocholis nocantur, sanare. Misceatur etiam is, quae rheumaticis affectibus medentur: in quibus ea medicamenta
optima sunt, quae uehementer desiccantia, cum quadam adstrictione nullam habent mordacitatem. Decoctum herbae quicquam
ischiadici infundunt, seu biliosa, & crassa ducens: nã & talia purgat. quanquam cum aceto uehementer operabitur, ut cruen-
ta euacuet, tunc plus proderit. Succus porro eius, cum acifimilis sit facultatis, hoc est, exicatoria, & abstersoria, & caetera
iam dicta pulchre efficere potest: & cum melle oculis illinitur, mensesque, & fatum appositus euocat. Sunt qui ipsum pre-
beant, & is, quibus nervi affecti sunt, ut qui euacuet, & desiccet innoxie quae impleta sunt. Quippe cum teinoris quoque ob-
structiones optime expedit, bonumque sit leni indurato remedium, soris impositum, nec secus, si uis bibere sustineat.
Keravapio uapio, sic Grace, Latine uero Centaurium minus dicitur: Arabicè, Chanturion sege, & f. ir, seu katarion sager:
Italice, Centaurea minore: Germanice, Tausent gulden kraut, Fieber kraut, Erdgall, seu Biber kraut: Hispanice, Fel de tier-
ra: Gallice, Centauree, aut Fiel de terre: Boemice Zemez luc menssy: Polonice Centur, a: Ruthenice, Aercynik.

Nomina,

CHAMAELEON ALBVS.

Χαμαλέον αλβός.

CHAMAELEON ALBUS. CAP. VIII.

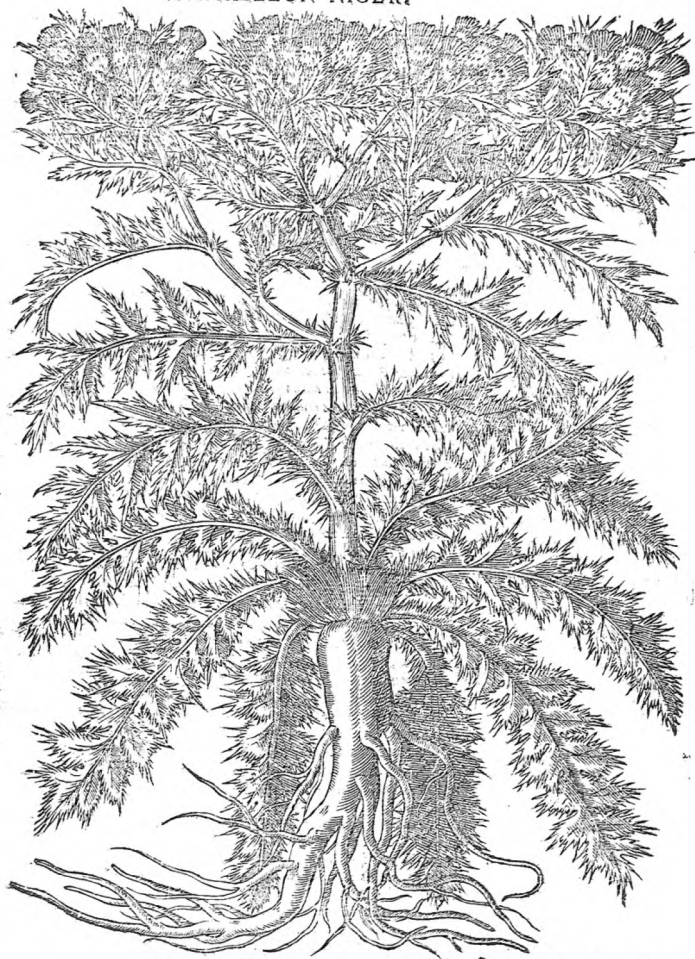
Chamaeleon albus, ixia ideo aliquibus vocatur, quòd quibusdam in locis niscum circa radices eius inueniatur: quo pro mastiche utuntur mulieres. Folia habet silybo, aut scolymo similia, asperiora, acutiora, nigroque chamaeleone ualidiora. Caulem non promittit, uerum ex medio spinas, echini marini, aut cinaræ modo, erigit. Flores purpureos, ueluti papporum lanugines emittit: semen cnico simile: radicem in latis collibus crassam, in montosis uerò graciliorem, in profundo albam. aliquatenus aromaticam, g. aut odore, dulcem. Quæ pota acetabuli mensura, latis interancorum tincas pellit: bibitur autem in uino austero cum origani feruesfacti succo. Hycropicis commodissimè drachma in uino datur: etenim eos extenuat. Contra difficultatem urinae decoctum propinatur. Haula in uino, serpentium uenenis resistit: occidit canes, & fues: mures item necat, subacta cum polenta, aut aqua, & oleo madefacta.

Χαμαλέον μέγας.

CHAMAELEON NIGER. CAP. IX.

Chamaeleon niger² foliis scolymo similis esset, nisi minora, tenuioraque, ac rubro distincta uiderentur. Caulem emittit dodrantalem, crassitudine digitali. subrubrum: & in umbella flores spinoso

² Orib. ὅτι ἔστιν ἀσκαρὶν
ἰσχυρὸν καὶ
κατακτείνῃ
καὶ
κατακτείνῃ.

i, quem aliqui
vlephion, siue
Iaxam, siue cy
nomachū ap-
pellant.

b. Orib. addit.
v. s. f. i. f. i.
Chamaeleon-
tis v. s. f. i. f. i.
consideratio.

Quorundam
terror.

Monachorū
epi. explicat.

Quorundam
opinio repro-
bata.

Ararum tu-
pū error.

Chamaele-
on hui. ex
Theophrasto

fos, tenues, hyacinti amulos, versicolores, radice crassa, nigra, densa, interdū exefa, quæ dissecta flau-
escit, & commandata mordet. prouenit in campis riuibus, siccis, & cliuosis tractibus, & maritimis. Ra-
dix tria, additō aramentū futurū, exiguo, cedrino oleo, & axungia, scabiem abigit: eadē, cum sibi sul-
phur, & bitumen afficitur, & cocta in aceto illinunt, impetigines absterget. Decoctum collutione, den-
tium dolorem mitigat. Cū pari pipere, & cera oblita radix, dolenti denti auxiliatur. Radice confecta, &
in aceto decocta, dentes fouentur, eos quoque frāgit, si scriptorio stylo feruens admoveatur: uitia
cutis in facie, vitiliginesque cum sulphore emēdat. erodentibus medicamentis admiscetur: phagedæ-
nā, tetraque ulcera illi sanat. Quare chamaeleon uocetur, a uarietate foliorum euenit: mutant enim
cum terra colorem, hic uiridia, illic albicantia, alicubi cœrulea, nonnulli cum rubra inueniuntur.

Chamaeleonibus tam ab Hetrusis, quam ueteris fore Italia incolis vulgo Carolina vocatur. quod credat vulgus (vt faci-
le solet) herbam hanc magno olim Carolo regi ad fugandam sui exercitus pestem ab angelo demonstratam fuisse, tan-
quam auditum omnium magnatissimū. Quo argumento freti vulgares quā plurimi, ad arcendam pestilentiam hu-
iusce planta radices miris, praestigijs; laudibus commendant. Nec quidem ab re: quando enim pota radix (vt Dioscorides, &
Galenus testantur) latas interaneorum tinea interminat, & serpentium venenis resistit, mirum vtiq; non fuerit, quod
eadem in pestilentia opem ferre valeat. Falluntur nimirum, qui putant, stirpem illam pernici non absimilem (nostri eam Car-
cio vulgo appellant) aculeis horrentem, cuius fiores coaguli vice Hetruria vitur, album esse Chamaeleonem. Nam eorum
error ex eo maxime culitur, quod hæc contra Chamaeleontis albi descriptionem, in longo admodum caule echinatus suos pro-
ferat fructus. Porro Chamaeleonem album nunquam Fuchium (pace viri aliqui eruditissimi dixerim) vidiisse existimaue-
rim: quod libro suo de plantarum historia primū scribat, nullam hanc eedere caulem, sed in huius fore obitus, eodem
in loco eundem propro satis caule designat. Quin nec nigrum idem non esse videtur, cum de picibus ab eo, quem tamen plantē
non probat, nullis notis legitimo, meo quidem iudicio, respondet. Qua in re hallucinantur monachi venerendi, qui Messem
commentati sunt, cum certo sibi persuadent, Carlinam (vt eum viri iustissime) caulem proferentem, eiusdem esse spi-
nam albam, quam Græci *ακέρειαν* vocant, Mauritani verò Bodeguer: item Carlinam alteram caulem videri esse spinam
Arabiam ab Apris Suchua docuit. Quippe cum spina alba (vt Dioscorides epi. author) cibitalis sit caule, ipse: albi-
cante, unde fortasse nomen traxit, & inani, fere verò purpureo nitescat: Carlina verò hæc caule sit dodræ paulo maiore,
pleno non inani: subrubro, non albicante, floribus hyacinthi emulis, nulla ratione dici posse putauerim, Carlinam hanc esse
spinam albam, sed potius rufam. Cum nec similiter monachi unquam probare possint, Carlinam alteram caule vacantem
Arabiam esse spinam: quod nusquam Dioscoridem scripsisse inuenierim, spinam Arabiam caulem caue, sed sping albe
fecius esse persimilem. Ex quo recte (ut arborum) concludi potest, quod cum spina alba procul dubio caulem edat, eundem quo-
que Arabiam p.umat. Sunt etiam qui velint, Carlinam caulem gerentem nihil differre ab altera, quæ caulem non fert, nisi
sexu, nempe quod altera mas, altera uero femina fortasse fuerit: negant; omnino hæc plantas esse Chamaeleontes, illam;
30

sexu, nempe quod altera mas, altera uero femina fortasse fuerit: negant; omnino hæc plantas esse Chamaeleontes, illam;
proferant nigrum Chamaeleonem esse nolunt, quæ caulem rufum gerit. Hocq; argumento nituntur, quod scripsit Galenus
lib. 8. simplicium medicamentorum, Chamaeleontis nigræ radicem lethale quoddam obtinere: eamq; ob causam in extrin-
secis tantum venire medicamentis. Sed cum rephani uice a compluribus copiose cum acetarjs edatur nullo penitus incom-
modo, nec esse hanc nigrum Chamaeleonem, nec eius speciem probant. Quibus facile responderi potest, quod in Græcia, for-
tasse in Ponto, alijsq; conterminis regionibus; Chamaeleontis nigræ radix sit venenosa, & in Italia salubris, exuta ob calu-
is elementa lethali facultate, quemadmodum & Persæ, quæ tamen Persis semper fuerit letifera. Aegyptijs tamen in
nocua facia est, soli & calibonitate. Arum præterea Cyrenæ adeo mitis est, vt rapi modo in ciborum usum ueniat: cum ta-
men in Græcia, & Italia adeo acerrimum sit, ut nec coctum, nec crudum edi possit. Quin & scorpiões in compluribus ter-
rarum orbis partibus istos interficiunt; in aliquibus verò, vt in Tridentino tractu, nullum ictu venenum relinquunt: quo etiā
in loco nigrum ueratum nulla detectoria ui pollet. Id quod in Colchico Ephemeris quocumq; videmus, quod eo pro Hermeda-
Elymoineque (quamquam temere) videntur Medici. Ceterum illud præter dicta nec maxime ad credendum inducūt, Carli-
nam caulem fundentem esse Chamaeleonem nigrum, quod hæc plura omnibus in un. versum i. totis nigrum Chamaeleonem refe-
rat. Quod quidē folijs constat scolyum minoribus, tenuioribusq; subrubra per mediū excurrere costâ: caule itē doctantia:
crassitudine cinguli, subrubro, floribus in umbella spinosis, versicoloribus: radice crassa, exterius nigra, densa, & aliquod corro-
sa, quæ fracta intus flauescit, & commandata mordet, fateor tamen hanc umbellam non ferre, vt Dioscorides inquit, sed Ech-
inatum capitulum, perinde ac album chamaeleonem. Per hunc hoc non me omnino a mea emonet opinione, quod Dioscoridem vi-
deam in quāplurimis locis impropijs vti vocatulis. Ad didimus tamen aliam Chamaeleontis Nigræ imaginem, quæ mihi a
Doctissimo Viri Bartholomeo Maranta, Neapoli transmissa est: quæ tamen umbellæ Hyacinthinis floribus scatentes
proferat, cum tamen folia rubris maculis varia non sint, in caule nulla prosus rubedo spectetur, mansa Raix acedi-
tis tantillum hand relinquit, exalta non sunt flauescat, nec caules digitali crassitudine videantur, cui legitimum Chamaeleonem
nigrum hanc plantam esse affirmare non habeo. Sed de his diffusius libro quarto nosstrum Epistolatum differimus,
ad Marantam respondentes. Denique sententiam meam, quam is censendam relinquo, in rei plantarum maiorem, quam ego
peritiam habent. Ceterum hic non respondeo sycophantæ cuiusdam calumnias, in Chamaeleonte aduersum me promulgatis,
cum libro sexto id mihi faciendum proposuerim, vbi de Ixia inter venena scribit Dioscorides. Ibi enim huiusce sycophantæ
rei plantarum igno indagationis malitiam, recordiam, & apertam temeritatem vicissim aperiam. Explodendæ sunt Arabice
factionis scriptores, vt qui non sine detestando errore, Grecorum vocabulorum vicinitate decepti, Chamaeleonem, quam sua lin-
gua Mezzerion appellant, cum Chamaeleone confundant. Nam Auicenna de Mezzerio differens libro & tractatu 2. c. 464.
circa finem, sui in errore prodiit ijs verbis. Mezzerion bibitur cum vino ad morbum venimus venenorum, & est proprie
nigrum, venenum mortiferum. Et quando miscetur cum saue, & coniungitur cum aqua, & oleo, interficit mures, & canes,
& porcos, hæc ille. In quibus duplici notatur errore: primo quod Mezzerio eas tribuerit vires, quas alio Chamaeleoni reddi
di Dioscorides: deinde quod nigrum, non vtiq; album ea præstare crediderit contra Dioscoridis sententiam. Meminit
vtriusque Chamaeleontis Theophrastus lib. 9. cap. 13. de plantarum historia, ubi sic habet. Chamaeleonem, viuis candens, al-
ter niger. Vires autem radicem inter se distant, & ipse etiam radices specie differunt. Candidi enim candida est, &
dulcis, & crassa, & grauior olens. Vitis traditur ad fluxiones, cum confecta craticulatum modo raphani decoctum, & si proprie
transfixa in feriem. Valeat & ad interaneorum animalia lata, cum passa vna comesta acetabulis mentis & vino bibitur auge-
ro. Occidit & canes, & sues: canes in farina bordeacea subacta cum aqua, & oleo: sues cum brassica. Et sycophantæ agre
sententiam experti voluerit, an viuere possit, lanthanæ ea radice triduo indant. Hoc enim si tolerauerit, mortuum nequaquā
existimant. Nasitur aq; omnis uicis felio, scolyo simili, verum ampliori, & terra proximo: capite magno, acano si-
mili: vnde quidam acanon eum vocant. V. Nigro folio constat ad simili, præterquam quod minori, lentioris. Tera autem
beba vmbaculi si eadem repræsentat: radice crassa, & nigra extrinsecus, subiana intusque nititur. Loca gelida, humida-
que

10

20

40

50

60